

Vergaderjaar 2007–2008

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

CR

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 7 februari 2008

De vaste commissie voor de JBZ-Raad¹ heeft op 15 januari 2008 overleg gevoerd met minister Hirsch Ballin van Justitie over:

- **het ontwerpbesluit tot oprichting van de Europese politiedienst (Europol);**
- **het ontwerp kaderbesluit over de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt in het kader van politieke en justitiële samenwerking in strafzaken.**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand woordelijk verslag uit.

De **voorzitter**: Ik geef de minister het woord voor een eerste korte reactie op de twee onderwerpen die vandaag op de agenda staan: de ontwikkeling van Europol en de stand van zaken met betrekking tot dataprotectie.

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Het proces van onderhandelingen over het Europol-raadsbesluit, dat de Europol-overeenkomst moet vervangen, loopt al een tijdje. In onze ogen is het besluit een goede zaak, omdat het belangrijk is om Europol in staat te stellen om zowel operationeel als administratief efficiënter te werken en om eenvoud en overzichtelijkheid te brengen in de structuren in Europees verband. Europol is aan het begin van de jaren 90 tot stand gekomen als een product van het Verdrag van Maastricht, maar toen ontbrak nog de mogelijkheid om Europol in de gewone rechtsvormen van de Europese Unie een plaats te geven. Ook het feit dat de rechtsbasis van Europol nu eenvoudiger zal zijn aan te passen, is een belangrijk voordeel. De vragen in de brief van de commissie van 26 november jl. waren deels gebaseerd op voorgaande versies van het raadsbesluit. Er is nu geen sprake meer van operationele bevoegdheden voor Europol. Een aantal van de kritiepunten van het gemeenschappelijk controleorgaan en de European Data Protection Supervisor is niet meer aan de orde, omdat sommige bepalingen zijn veranderd in het raadsbesluit zoals het nu voorligt. Deze bepalingen zijn aangepast of weggelaten; aangepast geldt voor de bepalingen over de private partijen in het nieuwe systeem voor gegevensverwerking, weggelaten geldt voor de interoperabiliteit van databanken. Ook staat er nog wat te doen op het vlak van de gegevensbescherming waarover hoofdstuk 5 gaat in samenwerking met het gemeenschappelijk controleorgaan.

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Dölle (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD), De Graaf (VVD), Kox (SP), (voorzitter), Essers (CDA), Sylvester (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Franken (CDA), vice-voorzitter, Van Kappen (VVD), Peters (SP), K.G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Lagerwerf-Vergunst (CU), Duthler (VVD), Vliegenthart (SP), Kuiper (CU) en Yildirim (Fractie-Yildirim).

Inmiddels zijn de lidstaten en de commissie het eens geworden over zes hoofdstukken, namelijk de hoofdstukken 1, 2, 3, 6, 7 en 9. Hoofdstuk 4, over de externe betrekkingen, is bijna afgerond. Wij schieten dus goed op. Een aantal belangrijke wijzigingen waarover overeenstemming bestaat of binnenkort zal worden bereikt, noem ik nog maar even. Het betreft de mogelijkheid dat Europol zich bezighoudt met alle zware criminaliteit die twee of meer lidstaten raakt. Het betreft ook de betekenis dat het niet meer om georganiseerde criminaliteit hoeft te gaan, hoewel uiteraard de nadruk daarop zal blijven liggen. De nationale eenheden krijgen rechtstreeks toegang tot de informatie in het Europol-informatiesysteem over mogelijke criminele activiteiten die worden voorgenomen en tot de indexfunctie die verwijst naar informatie in de analysebestanden. Dit heeft als voordeel dat het de rol van de verbindingsofficieren bij Europol ontlast. Een overeenkomst is geen vereiste meer voor samenwerking met andere EU-organisaties zoals Eurojust. Werkafspraken zijn voortaan voldoende, behalve bij geclassificeerde informatie. Europol krijgt een data protection officer die toezicht houdt op de naleving van de regels voor gegevensbescherming. Een van de vertegenwoordigers van het trio van voorzitterschappen zal voor achttien maanden voorzitter van de raad van bestuur worden.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie onderschrijft de stap naar een raadsbesluit. Wij zijn hier bezig overeenkomstig het Verdrag van Lissabon, waarin staat dat nationale parlementen betrokken zullen zijn bij de evaluatie en bij het politieke – ik lees dat als democratische – toezicht op Europol.

In het raadsbesluit wordt de structuur verder uiteengezet, een structuur om tot samenwerking te komen tussen nationale politieorganisaties gericht op gegevensuitwisseling. Je kunt structuren regelen, maar er is ook een bepaalde cultuur nodig om tot een werkelijke samenwerking te geraken. Aan instituties en organisaties kan op papier worden vormgegeven, maar er is ook wederzijds vertrouwen nodig. De mensen moeten ook met elkaar willen samenwerken en de informatie willen doorgeven. Vroeger, toen er in Nederland nog een rijkspolitie was, bestond het probleem dat de ene politieorganisatie bepaalde informatie in eigen kring wilde houden om te kunnen scoren en het daarom niet doorgaf aan anderen. Wanneer dit tussen landen plaatsvindt, kunnen allerlei competitie-elementen een rol spelen. Ik wijs op de terroristische aanslagen die in Spanje zijn gepleegd. Daarover was informatie in een ander EU-land aanwezig, die niet op dusdanige wijze is doorgespeeld naar de Spaanse autoriteiten dat die daarmee uit de voeten konden. Er is dus training nodig, en bekendheid van de contactpersonen met elkaar en kennis over de manier waarop men met elkaar omgaat. Naast de structuur is de cultuur dus ook belangrijk.

Kan de minister vertellen hoe het zit met de parlementaire controle op de prioriteitstelling van Europol? De antwoorden in de brief vind ik niet altijd even helder. Deze controle zal niet meer door het Europees Parlement geschieden. In artikel 4, lid 2a, staat het een en ander hierover. Hoe wordt dit opgepakt?

Er wordt ook gesproken van operationele taken. Wat wordt hiermee bedoeld? De minister is hierover onduidelijk in zijn brief en spreekt zichzelf ook enigszins tegen. Er wordt gezegd dat bij operationele taken moet worden gedacht aan helpen en ondersteuning geven. Dat is toch meer dan ondersteuning met betrekking tot informatieverstrekking en -verwerking? Verderop in de brief staat dat er geen zelfstandige operationele bevoegdheden worden gegeven, maar in het begin wordt eigenlijk aangeduid dat dit wel het geval zal zijn.

Met betrekking tot de gegevensverwerking geldt dat het mooi is om

bevoegdheden te hebben. Als men bevoegdheden heeft, wil men eigenlijk altijd meer. Met bestaande bevoegdheden is vaak al een heleboel te doen wanneer men de grenzen daarvan verkent. Ik wil in dit verband wijzen op het hanteren van privacy enhancing technologies, waardoor men met bestaande bevoegdheden veel meer kan doen, terwijl ook de bescherming van de burger een rol speelt. Deze technieken zijn voor een groot deel in Nederland ontwikkeld, althans de basis is hier gelegd. Op dat vlak kan nog wel enige zendingsarbeid worden verricht.

De politiegegevens zullen na drie jaar worden gereviewd. Deze procedure zou moeten worden gecontroleerd. Wordt dat door de data protection officer gedaan? Het is belangrijk dat het opschonen van registers ook daadwerkelijk plaatsvindt.

Ik zou graag nog eens horen wat nu eigenlijk een «serious crime» is zoals bedoeld in artikel 4. In de uitlegstukken zijn wij daarover nog niet veel te weten gekomen. Er wordt wel verwezen naar annex 1, maar daarin worden een heleboel concrete delicten genoemd die strafbaar zijn in ons land, maar die niet allemaal grensoverschrijdend zijn. In hoeverre speelt het grensoverschrijdende echt een rol?

De heer Hustinx, de European Data Protection Supervisor, heeft kritische punten aangedragen. Sommige daarvan hebben een hoog niveau van abstractie, andere zijn meer concreet, zoals de vraag hoe wordt omgegaan met particuliere data, dus met commerciële gegevens die worden verzameld door particuliere instellingen. Die moeten met inachtneming van bijzondere waarborgen worden opgenomen; zij kunnen niet op dezelfde wijze worden gebruikt als gegevens die door de politie zijn verzameld. In dat verband kan ook worden gedacht aan niet voor een strafbaar feit relevante data, dus data die niet in relatie tot de verdenking van een strafbaar feit zijn verzameld. Een ander punt in dit verband betreft de koppeling met andere databases.

Ten slotte een visie op de toekomst. Er is een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen Europol en Eurojust, waarop wordt voortgeborduurd. Hoe denkt de minister in dit verband over een Europees openbaar ministerie? De coördinatie van de opsporing ligt altijd bij een openbaar ministerie. Zou dat ook op dit niveau zo moeten zijn?

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. De heer Franken heeft een groot aantal vragen gesteld die voor een deel ook bij mij gerezen zijn. Mij resten nog enkele concrete, specifieke vragen.

Wat is het standpunt van de minister inzake de toekenning van competenties aan ambtenaren van Europol die kunnen deelnemen aan de gezamenlijke onderzoeksteams bij operationele acties? Is de toegang tot de informatie door partijen bestreken door het nationale recht van deze partijen? Kan de minister bevestigen dat het nationale recht ook geldt voor de uitwisseling van informatie nadat deze is verkregen uit het Europol-informatiesysteem? Anders gezegd: onder welk rechtsregime valt de verkregen informatie?

Europol krijgt in de nieuwe structuur tevens de beschikking over een gegevensbeschermingsfunctionaris die op onafhankelijke wijze toeziet op de rechtmatigheid van de gegevensverwerking. Deze functionaris maakt deel uit van het personeel van Europol en valt rechtstreeks onder de raad van bestuur. Is de minister van mening dat deze organisatorische inrichting voldoende de onafhankelijkheid van de functionaris in kwestie onderstreept?

De heer **De Vries** (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie heeft geen bedenkingen bij een instituut zoals Europol, maar wel zorgen. Ik ben bij dit soort organisaties wel eens beducht – helaas werd dat dit weekeinde bevestigd in het geval van Interpol, misschien kan de minister daarop kort ingaan – dat zij zelf een rol gaan spelen in het stellen van prioriteiten en dat het toezicht niet scherp en adequaat is. Wil de minister nog eens toelichten hoe hij

hiernaar kijkt? Heeft hij het vertrouwen dat het toezicht op dit soort organisaties met betrekking tot de prioriteiten en de werkwijze inderdaad aan de maat is en kan blijven? Het is heel belangrijk dat dit goed gebeurt. Ik las dat het mandaat van Europol alweer is verbreed tot alle vormen van criminaliteit en niet beperkt blijft tot de georganiseerde misdaad. Dat neemt niet weg dat de georganiseerde criminaliteit een focus van aandacht blijft, maar je zou zeggen dat men daar de handen al aan vol heeft. Er is alle reden om je in Europa zorgen te maken over de ontwikkeling van de georganiseerde criminaliteit. Ik zou wel eens willen weten wat er gebeurt als een Italiaan de baas wordt van Europol. Wij leven op het ogenblik in een continent waar de rechtsorde naar mijn smaak zeer ter discussie staat, waar het vertrouwen van mensen in justitie en politie zeker niet onomstotelijk is en waar de berichtgeving over de criminele situatie in bepaalde lidstaten buitengewoon verontrustend is. Het zou prettig zijn als de minister de garantie kon geven dat het toezicht op deze organisatie zodanig wordt ingericht dat in ieder geval deze Kamer, maar ook anderen, de overtuiging kan hebben dat dit niet zomaar weer een lichaam wordt dat zijn gang gaat en waarvan wij na verloop van tijd moeten vaststellen dat die gang niet zo zeer behulpzaam was, maar misschien wel belemmerend en toedekkend.

De heer **Peters** (SP): Voorzitter. Ik sluit mij aan bij een aantal van de reeds gestelde vragen. Ik wijs op het punt van het toezicht dat de heer De Vries zojuist aanduidde.

Ik deel de activiteiten op dit vlak altijd in in herkennen, opsporen, bestrijden en voorkomen van ellende. Op die punten gaat de Raad een werkprogramma maken. De minister is lid van de Raad; ik neem aan dat hij een bepaald beeld heeft van wat hij wil inbrengen op de vier zojuist door mij genoemde punten. Wil hij zijn insteek daarop weergeven?

In de beantwoording zie ik niet goed de taak en de plaats van de nationale parlementen. Deze worden in het antwoord wel genoemd, maar inzake de kwestie van wie verantwoordelijk is en wie controle uitoefent, wordt met name het Europees Parlement genoemd en slechts heel even de nationale parlementen. Ik zou hierover graag meer toelichting hebben.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik sluit mij graag aan bij de tot dusverre gestelde vragen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. De brief van de minister is uitgebreid, waarvoor dank, maar toch heb ik het gevoel dat er af en toe een beetje langs de vragen heen wordt geantwoord. Dat is wat onbevredigend, vandaar dat ik op een paar dingen wil terugkomen.

Ik had onder andere gevraagd om een samenhangende visie op strafrechtelijke samenwerking op EU-niveau met een duidelijke doelomschrijving en taakverdeling tussen de verschillende organen en de verhouding tussen de instellingen. Ik hoop die vandaag niet te krijgen, maar zou het plezierig vinden om daarop schriftelijk een visie te krijgen.

Mijn fractie is blij met de kritische houding ten opzichte van de jaarverslagen van Europol. De minister geeft aan dat de kwaliteit zou moeten worden verbeterd. Moeten de criteria niet worden verfijnd en de definities geharmoniseerd? In het artikel van Van Duynen dat ik heb aangehaald, lees ik dat de informatie van de lidstaten nauwelijks is te vergelijken omdat zij allemaal hun eigen differentiaties hebben. Begrippen moeten meer gedirigeerd en centraal worden gehanteerd om bruikbaar materiaal te kunnen verkrijgen. De minister voelt niet voor een onafhankelijk onderzoek naar Europol. Zou het niet goed zijn om na verloop van tijd te evalueren en die evaluatie van een onafhankelijke begeleiding te voorzien? Er moet toch op een of andere manier van buitenaf kunnen worden gekeken naar het functioneren van het agentschap.

Inzake de parlementaire invloed zegt de regering dat er niets aan de hand

is, omdat het EP dezelfde bevoegdheden houdt als nu het geval is. Het punt is natuurlijk dat er in het voorstel van de Commissie meer bevoegdheden waren toegekend, zoals de prioritering, die er nu uit zijn gehaald. Ik vind dat niet logisch, zeker gelet op het Verdrag van Lissabon waar het EP juist een sterkere rol gaat spelen. Als het hervormingsverdrag er straks is, krijgt het EP ook medezeggenschap over structuur en taken. Betekent dit dat als nu te weinig rekenschap wordt gegeven van de adviezen van het EP, de hele zaak over een jaar wordt opengebroken omdat het EP dan wel medezeggenschap heeft en een andere richting uit wil? Dat zou niet effectief zijn; het zou beter zijn om nu al rekening te houden met het EP. Inzake de jurisdictie van het Hof heb ik begrepen dat het Hof met het Verdrag van Lissabon de eerste vijf jaar na de inwerkingtreding geen rechtsmacht heeft over besluiten die al zijn genomen in het kader van de strafrechtelijke en politieke samenwerking. Dat zou betekenen dat als dit jaar tot oprichting van Europol wordt besloten, het Hof de komende vijf jaar geen rechtsmacht heeft. Klopt dat? Zo ja, is dat wenselijk? Is het in dit verband niet zinvol om het over het jaar heen te tillen, zodat er straks een beter rechterlijk toezicht is en wellicht ook een meer eenduidige toepassing van het nieuwe besluit?

Volgens de Europese toezichthouder bevat het ontwerp-kaderbesluit over de bescherming van persoonsgegevens een aantal te ruime mogelijkheden, met name inzake het gebruik voor een ander doel. Dit zou tot gevolg hebben dat het onder het niveau van de Conventie van de Raad van Europa zakt. Daarom is gepleit voor het opnemen van een verklaring dat de toepassing van dit besluit in overeenstemming moet zijn met de Conventie. De regering verzet zich daartegen. Waarom? Hier gaat niet alleen «baat het niet dan schaadt het niet» op, maar het kan ook bevorderlijk zijn voor de rechterlijke toetsing van het besluit. Het kan dus ook in het belang zijn van de harmonisatie.

Dan wil ik kort een viertal artikelen aanstippen. Artikel 11 verplicht tot de vastlegging van verstrekking van persoonsgegevens, zodat de toezichthouder ook de rechtmatigheid controleert. Naar onze mening zou dat moeten worden uitgebreid naar alle toegang of overdracht van deze gegevens. Ook dat moet adequaat kunnen worden gecontroleerd. De verstrekking aan andere landen of aan internationale organisaties in artikel 14 biedt erg veel interpretatieruimte, met name ten aanzien van het doel en het beschermingsniveau dat is vereist. Er valt natuurlijk weinig meer te controleren op het moment dat de gegevens zijn overdragen aan een derde land. Daarom pleit mijn fractie ervoor om de criteria wat preciezer te maken. Artikel 16, lid 2, biedt heel vergaande mogelijkheden om betrokkenen niet op de hoogte te stellen. De regering zegt een paar keer dat dit soms nodig is in het kader van het opsporingsbelang. Mijn fractie heeft daarvoor begrip, maar deze uitzonderingsgrond wordt hier niet gehanteerd. Het is veel breder dan dat: er zijn meer mogelijkheden om betrokkenen niet te informeren over de gegevensopslag of -uitwisseling. Als de verstrekking lidstaat het verbiedt, is het volgens de regering niet nodig om dit te vertellen omdat er dan geen keuze is voor de ontvangende lidstaat. Ik begrijp die redenering niet. Voor de betrokkene maakt het niet uit waarom hij niet wordt geïnformeerd. Hij kan niets doen om gegevens te laten controleren. Waarom kan niet op EU-niveau worden gegarandeerd dat de betrokkene wordt geïnformeerd tenzij een zwaarwegend opsporingsbelang zich daartegen verzet? Ook zou artikel 17, lid a, het doel van het gebruik en de opslag moeten omvatten.

Mijn laatste punt betreft het moment van vaststelling van het kaderbesluit. Het besluit is dusdanig gewijzigd door de onderhandelingen dat het Europees Parlement eigenlijk een nieuw advies zou moeten geven. Deelt de regering die mening? Wij zouden dan weer een aantal maanden verder zijn en al een eind in 2008 zitten. Als het een beetje meezit, hebben wij op 1 januari 2009 een nieuw verdrag, waarin het Europees Parlement ook daadwerkelijk medezeggenschap heeft over dit besluit. Bovendien hebben

wij in de eerste pijler al een richtlijn met meer waarborgen voor de bescherming van persoonsgegevens. Mijn fractie vraagt zich af of het, nu wij zo dicht tegen het hervormingsverdrag aan zitten, wel zinvol is om nu nog een besluit vast te stellen voor de derde pijler voor politieke en strafrechtelijke samenwerking die lagere waarborgen bevat dan de richtlijn die er al voor de eerste pijler is. Is het niet veel zinnvoller om in te zetten op aanpassing van de richtlijn van de eerste pijler zodat die straks ook toepasbaar wordt op de politieke en strafrechtelijke samenwerking? Dan hebben wij coherente bepalingen over dataprotectie; dat is zeker voor strafrechtelijke samenwerking heel belangrijk. Een extra argument is dat hier ook geldt dat de rechtsmacht van het Hof de eerste vijf jaar niet geldt als het besluit dit jaar valt. Dit pleit ervoor om de zaak over het jaar heen te tillen en dan te komen met een coherent instrument met betrekking tot privacy.

De **voorzitter**: Voor een Kamer die bestaat uit parttime politici is er een groot aantal vragen gesteld. Ik wil daar namens de SP-fractie nog eentje aan toevoegen over de financiering van Europol. Mij was in de begroting opgevallen dat er, op basis van de onderuitputting in de afgelopen jaren, voor de komende jaren een terughoudend financieel beleid wordt gevoerd. In de brief staat juist dat het in de komende periode verder wordt opgebouwd met de nodige middelen. Kan de minister duidelijkheid verschaffen over hoeveel het uitgebreide Europol ons gaat kosten? Hebben wij daar nog wel zicht op? En wie gaat het betalen?

De heer **De Vries** (PvdA): Voorzitter, voor de goede orde wil ik opmerken dat ik geen enkele vraag heb gesteld over het ontwerp-kaderbesluit en mij heb beperkt tot Europol, zoals vele anderen. Dat komt omdat wij slechts een uur hebben voor dit overleg. Dit betekent dat het onderwerp wat mij betreft niet goed kan worden besproken.

De **voorzitter**: Wij zullen kijken of wij nog een tweede termijn kunnen houden.

Het antwoord van de minister

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. De heer Franken maakte een aantal behartigenswaardige opmerkingen over structuur en cultuur. Die zijn zeker ook waar voor de situatie rondom Europol. Sinds de start van Europol, in de preliminaire fase van de Europese eenheid op 1 januari 1994, is er een heleboel gebeurd op dat punt. Ook zijn er steeds nieuwe lidstaten bijgekomen die hiervan deelgenoot moesten worden. Het ontwerpbesluit tot oprichting van Europol in de gewone EU-structuren is in zekere zin ook een voltooiing, niet alleen van de structuur maar ook van een cultuur die het mogelijk maakt om dit alles een plaats te geven in de Europese samenwerking. Ik wijs er bijvoorbeeld op dat bij de start van Europol de gedachte nog heel ver weg was dat wij regelingen konden treffen over het justitieel gezag ten aanzien van de Europese politieverwerking, iets wat Nederland altijd heeft bepleit. Nu hebben wij Eurojust. Toen was er grote weerstand tegen de gedachte dat de gewone Europese parlementaire besluitvorming van toepassing zou zijn. Dat was een van de redenen dat destijds de instemmingsprocedure naar het model van het Verdrag van Maastricht is geregeld, omdat het Europees Parlement geen rol kon spelen. Ook heeft Nederland altijd gepleit voor de rol van het Hof van Justitie van de Europese Unie, maar daartegen bestond grote weerstand bij degenen die dachten dat Europese rechters de opsporing dan gingen hinderen met rechtswaarborgen. In onze ogen was dat precies wat wij nodig hadden. Cultuur- en structuurverandering staan dus niet los van elkaar.

Ook het gebruik dat wordt gemaakt van Europol, de neiging om infor-

matie van politiediensten te delen, ontwikkelt zich in de goede richting, dus om het te doen op een geordende manier. Er waren periodes waarin politieambtenaren wel wisten dat Europol er was, maar het nog handiger vonden om te bellen met een oude kameraad in een andere lidstaat die misschien zonder de procedures in acht te nemen het een en ander kon vertellen. Ik hoef hier niet te zeggen tot welke complicaties dat vervolgens kon leiden, ook in de opsporing. Een geordend kader is ook vanuit het oogpunt van de rechtmatigheid van de opsporing van groot belang. Intussen is het zeker ook belangrijk om te blijven werken aan vertrouwen in deze en andere vormen van Europese samenwerking. Dat was het onderwerp van de inleiding die ik begin november in Brussel heb gehouden: vertrouwen versterken door goede procedures en door erop te letten wanneer gegevens worden uitgewisseld. Er moet niet alleen worden gekeken wat die gegevens zijn, maar ook hoe ze worden verkregen. Daarom zou mijn benadering van de uitwisseling van bewijsmateriaal langs de lijnen van Europol of anderen zijn om de bestaande regelingen aan te vullen met voorschriften hoe moet zijn gewaarborgd dat niet onvoorzichtig conclusies worden verbonden aan de aanwezigheid van bepaalde gegevens. De zaak-T. toont aan dat wij ook in staat en bereid moeten zijn om erop te wijzen dat er een ingangsdatum geldt voor het gebruik van een bepaald communicatie-instrument, in dit geval de mobiele telefoon. Dat soort dingen zijn nodig om het vertrouwen te onderhouden. Het in stand houden van het vertrouwen is zeer belangrijk en een van de kernpunten van onze inzet. Europese samenwerking heeft een grote waarde voor een doeltreffende, kwalitatief hoogwaardige opsporing en vervolging. Die komt niet vanzelf; er moeten regels zijn die het vertrouwen onderhouden en procedures om dat te toetsen, inclusief het Hof van Justitie. In de toespraak in november heb ik erop gewezen dat het goed zou zijn om op dit punt aan wederzijdse evaluatie te doen en niet alleen in relatie tot de laatst toegetreden lidstaten. Regels zijn nodig, maar er moet ook een mechanisme zijn om het daadwerkelijk mogelijk te maken dat men er meer en meer op kan vertrouwen. Uiteraard is er al het een en ander beschikbaar, zoals het toezichtmechanisme van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden. Alle lidstaten zijn daaraan gebonden; dat is voorwaarde voor toetreding. Ik wil daarmee niet zeggen dat dit in mijn ogen voldoende is, want het moet worden aangevuld, maar wij moeten ook niet de indruk wekken dat er op dit punt geen mogelijkheden zijn om op te komen tegen mensenrechtenschendingen. Die zijn er en die worden ook benut. De heer Franken heeft gevraagd naar de operationele bevoegdheden. Moet Europol zich met name bezighouden met het analyseren van door anderen opgespoorde en aangedragen informatie of moet het ook zelf operationeel werken? Het oorspronkelijke voorstel ging op dat punt verder. Daarin werd gesproken van operationele acties die moeten worden uitgevoerd in overeenstemming met de lidstaat die territoriaal bevoegd is en van de bevoegdheid om opdrachten te verstrekken aan het gemeenschappelijk onderzoeksteam op het punt van de eurovervalsing. Inmiddels zijn deze taken in de door de Raad goedgekeurde teksten in hoofdstuk 1 weer verdwenen. Wij zien Europol in de huidige situatie toch eerst en vooral als een organisatie die nationale opsporingsdiensten moet helpen bij het uitwisselen en analyseren van informatie en inlichtingen. Europol kan ook een ondersteunende rol spelen bij gemeenschappelijke onderzoeksteams oftewel joint investigation teams, vooral waar het informatiecoördinatie betreft. Dat zijn taken waarbij Europol vanwege zijn centrale rol een toegevoegde waarde heeft in verhouding tot de nationale opsporingsdiensten. Operationele bevoegdheden voor Europol zoals opgenomen in het Commissievoorstel zijn vanuit dat oogpunt nu niet noodzakelijk.

Dan de stand van zaken met betrekking tot de nationale en Europese parlementaire controle op planning en activiteiten en op de initiatieven

die kunnen voortkomen uit de toepassing van het besluit. Het Europees Parlement moet inderdaad worden geraadpleegd over de activiteiten van Europol. De prioriteiten van Europol zijn geen formeel besluit in de zin van het Verdrag, maar betreffen een akkoord van de Raad op de voornemens van Europol met betrekking tot de werkzaamheden. In de toekomst zal, op basis van het Verdrag van Lissabon, het Europees Parlement met de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure bij verordening de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Europol vaststellen. Die verordeningen zullen tevens inhouden hoe de activiteiten van Europol door het Europees Parlement worden gecontroleerd. Daarbij is ook een rol voorzien voor de nationale parlementen. Dit is allemaal te vinden in artikel 68.2, lid 2, van het Verdrag van Lissabon.

Over de wijze van financiering van de begroting van Europol is de discussie nog gaande. Dat heeft te maken met vraagstukken op het gebied van personeelsbeleid. De rol van de nationale parlementen en het Europees Parlement met betrekking tot de goedkeuring van de begroting is afhankelijk van de beslissing of de financiering van Europol door de Gemeenschap dan wel door de lidstaten zal geschieden. In het eerste geval gaat het Europees Parlement uiteraard meebeslissen; in het tweede geval zal de controle door de nationale parlementen worden gehandhaafd. De budgetbevoegdheid volgt de budgetverantwoordelijkheid. De heer Franken vroeg mij hoe ik tegenover de gedachte van een Europees openbaar ministerie sta. Het hervormingsverdrag biedt deze mogelijkheid. Er is voldoende aanleiding om een visie te ontwikkelen op een dergelijk instituut. Het lijkt mij het beste als ik die systematisch voorbereid, zodat het een onderwerp van gesprek kan zijn met zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer. Op dit moment zijn wij aangesloten bij een initiatief om te komen tot versterking van Eurojust, waarover de Kamer via de BNC-ficheprocedure wordt geïnformeerd.

Mevrouw Broekers vroeg naar mijn standpunt inzake de toekenning van competenties aan ambtenaren van Europol die kunnen deelnemen aan de gezamenlijke onderzoeksteams bij operationele acties. De joint investigation teams volgen de regels van de strafvordering daar waar zij hun activiteiten uitoefenen. In de gevallen waarin een joint investigation team wordt ingeschakeld met ambtenaren van Europol of van andere lidstaten, heeft die ambtenaar zich te voegen naar het gezag dat volgens het recht van die lidstaat geldt. Dat is dus het territoriaal bevoegde openbaar ministerie. Verschillende leden hebben gevraagd naar het toezicht op de gegevensbescherming. Er bestaat een gemeenschappelijk controleorgaan dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van de nationale controleorganen. In Nederland is dat het College bescherming persoonsgegevens. De data protection officer is slechts bedoeld om intern toezicht te houden op naleving van de gegevensbescherming en kan eventuele problemen doorverwijzen naar het gemeenschappelijk controleorgaan.

De heer De Vries heeft naar aanleiding van de actualiteit een vraag gesteld over Interpol. Ik vind dat lastig, want Interpol is een vereniging en geen internationaal publiekrechtelijk georganiseerd lichaam. Dat betekent ook dat er veel beperkingen gelden voor wat er met Interpol kan worden gedaan. De structuur van Interpol is zwakker; dat was een van de redenen waarom de lidstaten van de Europese Unie Europol absoluut niet overbodig achtten naast Interpol. De kerntaak van Interpol is internationale signalering. Interpol heeft een juridisch adviseur, een Nederlander op dit moment, die in het oog houdt of de juridische bases in acht worden genomen. Eventuele ordeproblemen moeten worden behandeld door het bestuur van deze rechtspersoon. De regeringen zitten veel dichter op Europol. Dat loopt via de vertegenwoordigers in de raad van bestuur van Europol. Ook in de nieuwe opzet blijft dit zo. Daarnaast is er toezicht op Europol door middel van de prioriteitstellingen in de JBZ-raad en is er de data protection officer. Op de activiteiten van Europol bij de ondersteuning van nationale activiteiten, wordt toezicht gehouden door middel van

toezicht op de nationale diensten wanneer die operationeel actief worden. Het nationale OM, om het in onze termen te zeggen, houdt hierop toezicht. In andere landen kan het institutioneel weer anders zijn geregeld. De gezagsstructuur van het desbetreffende land geldt.

Mevrouw Strik heeft gesproken over het Hof van Justitie en de rechtsmacht die daaraan is gegeven. Voor het acquis dat op grond van titel 4 tot stand is gekomen, geldt inderdaad een termijn van vijf jaar. Voor mij had dat niet gehoeven. Het was een onderdeel van het onderhandelingsproces. Het is niet anders; meer hebben wij er niet uit kunnen halen. Na vijf jaar gaat het Hof van Justitie die rol spelen. Voor lidstaten die zoals Nederland bij het Verdrag van Amsterdam de rechtsmacht hebben erkend, geldt echter het huidige artikel 35 van het EG-verdrag. Dat betekent dat er voor het overige geen rechtsmacht is gedurende de komende vijf jaar.

Voor de infractieprocedure geldt die vijf jaar voor geen enkele lidstaat. Het kon dus beter, maar het is zeker beter dan datgene wat wij hebben.

Mevrouw Strik heeft ook gevraagd naar de criteria en definities van OCTA en verwees daarbij naar de publicaties van professor Petrus van Duynen, die zich daar zeer mee heeft beziggehouden en er veel over schrijft. Bij het opstellen van OCTA moeten wij er rekening mee houden dat de meeste lidstaten tot voor kort geen ervaring hadden met het opstellen van dreigingsbeelden. Nederland loopt met een aantal andere lidstaten voorop. Nederland zet zich uiteraard in voor betere criteria en definities voor de informatievoorziening van OCTA. OCTA is op dit moment echter nog in ontwikkeling. Uit de commentaren zou ik zeker niet de conclusie willen trekken dat wij er niet mee hadden moeten beginnen, maar juist dat het hoog tijd werd dat wij ermee begonnen en het verbeterden.

Nederland baseert zich bij de inbreng voor het Europol-werkprogramma altijd op de nationale opsporingsprioriteiten die zijn gebaseerd op het nationale dreigingsbeeld, en daarnaast op de OCTA-prioriteiten die sinds twee jaar door de JBZ-raad worden vastgesteld. Bestrijding van criminaliteitsvormen zoals mensenhandel en -smokkel en drugssmokkel krijgen prioriteit. Een van onze expliciete nationale prioriteiten is de bestrijding van mensenhandel. Ik verwijs hiervoor naar de brief van medio december over dit onderwerp.

De heer Kox heeft gevraagd hoe het staat met de financiering van Europol. Op dit moment wordt uitgezocht wat de kosten zijn van Europol in de nieuwe vorm. De korting op de Europol-begroting houdt inderdaad verband met onderuitputting. De Commissie heeft echter bedragen gereserveerd voor Europol die een stuk hoger liggen dan Europol op het eerste gezicht nodig heeft, wat een zekere beleidsarmslag geeft. Ik heb de indruk dat vice-president Frattini voornemens is om die te beantwoorden. De heer Franken heeft gevraagd wat een serious crime is en in hoeverre dat grensoverschrijdend is. Ik ben aan het begin al ingegaan op de verandering van definities. Er is geen definitie van serious crime. Wat wij met betrekking tot Europol onder dit begrip verstaan, wordt geregeld door de lijst van criminaliteitsvormen in de annex. Het moet hierbij altijd gaan om grensoverschrijdende criminaliteit, hetgeen in de rede ligt gelet op aard en taak van Europol overeenkomstig artikel 3.

De heer Peters heeft gevraagd naar de taken van de nationale parlementen. Ik heb daar al iets over gezegd, namelijk over de rol die er in de nieuwe opzet voor de nationale parlementen blijft naast die van het Europees Parlement. Volgens artikel 69g, lid 2, wordt bepaald hoe het toezicht door het EP en de nationale parlementen wordt geregeld. De door het Europees Parlement opgestelde amendementen bij het raadsbesluit staan op de agenda van de volgende raads werkgroep van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken. Daarna komen zij op de raadsagenda. Zij zullen dus worden meegenomen bij het vervolg van de onderhandelingen. Het Sloveense voorzitterschap heeft dit punt geagendeerd.

Nadere gedachtewisseling

De **voorzitter**: Wij hebben nog tien minuten over. Het lijkt mij ondoenlijk om in die tijd de dataprotectie te behandelen. Laten wij kijken of wij daarover een nadere afspraak kunnen maken. Dan proberen wij nu om het onderwerp van Europol af te handelen.

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Ik had een paar meer technische vragen gesteld over de hantering van gegevens die worden gebruikt, waarop de minister nog niet is ingegaan. Ik herhaal nog even het punt van de driejaarlijkse review. Staat die onder verantwoordelijkheid van de data protection officer? Zo nee, wie doet dat wel? Waarom zou het niet bij die functionaris horen? Een ander punt betreft de behandeling van niet door de politiediensten aangeleverde gegevens die toch in de registers worden gehanteerd, dus commerciële data die niet direct voor het strafrecht relevant zijn, en de koppeling met andere databases.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Ik heb nog een vraag over de ambtenaren van Europol die deelnemen aan de gezamenlijke onderzoeksteams. Hoe ver gaat de toekenning van de competenties aan deze personen? Kunnen deze mensen bijvoorbeeld meegaan met een huiszoeking? Wat doen zij dan precies? Als zij meegaan, zou dat op zichzelf al een bepaalde uitstraling hebben. Door wie worden de competenties aan deze mensen toegekend? Hoe wordt daar zicht op gehouden? Ik vind dat een belangrijk punt.

De heer **De Vries** (PvdA): Voorzitter. Het toezicht op Europol lijkt behoorlijk geregeld te zijn. Interpol is inderdaad een vereniging, maar wat daar gebeurt is natuurlijk wel diep ingrijpend in politieel en justitieel werk. Moet de verenigingsraad op dat soort zaken toezien of is het toch zaak dat regeringen zich daarmee bemoeien?

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. De minister heeft gezegd dat nog wordt onderhandeld over de vraag of Europol via de gemeenschapsbegroting wordt gefinancierd of via de lidstaten. Wat is het standpunt van de Nederlandse regering in deze discussie? Een ander punt betreft de rol van het Europees Parlement. De minister heeft daarover wel uitleg gegeven, maar mijn punt was dat die rol enigszins is verzwakt ten opzichte van het Commissievoorstel terwijl het EP in 2009 een veel meer volwaardige rol krijgt bij de vaststelling van de structuur van Europol. Als het EP nu niet wordt gehoord, lopen wij dan niet het risico dat de zaak over een jaar weer wordt opengebroken?

De **voorzitter**: Ik zou namens de SP-fractie graag willen weten wanneer wij enig zicht krijgen op wie uiteindelijk de financiering gaat doen. Hangt dit nog helemaal in de lucht? Zo ja, hoe kan dat dan? Wij zijn bezig met de opbouw en ombouw van Europol, maar als wij niet eens weten wie het gaat betalen, zal dat ook voor de beslissingsbevoegdheid nogal wat gevolgen hebben.

Minister, u hebt nog zes minuten om uw antwoorden te geven.

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Wanneer ik een deel van de beantwoording schriftelijk zal doen, zal dat wel lukken. Het lijkt mij verstandig om een brief te sturen over de vragen van de heer De Vries over Interpol. Dan wordt daar meteen een keer een heldere beschrijving van gegeven. De vraag van de heer De Vries is in zoverre niet verrassend dat ik merk dat er vaak wordt gedacht dat Interpol zoiets is als Europol, wat dus niet het geval is. Interpol mag en kan ook veel minder dan Europol en heeft in beginsel veel minder eigen kennis van feiten en zaken, zeker als het gaat

om de eigenlijke opsporingsgegevens. Daarmee wil ik niet zeggen dat wij Interpol kunnen missen.

Mevrouw Strik vroeg of de positie van het Europees Parlement tijdelijk verzwakt is. Op het eerste gezicht is dat wel het geval, maar als je kijkt naar de benadering en de houding van alle betrokken instanties denk ik toch dat het tegendeel het geval zal zijn. Op dit moment bestaat de neiging om in ieder geval niet onder te doen voor datgene wat geldt op grond van de bestaande regels. Als het gaat om een serieus te nemen raadpleging, staat niets eraan in de weg om ermee door te gaan. Van de kant van de Commissie zijn daar ook enige opmerkingen over gemaakt door vice-president Frattini. Hij heeft aan de ene kant bepleit om zo min mogelijk besluiten in limbo te laten hangen in de overgang tussen de oude en de nieuwe structuren. Aan de andere kant heeft hij bepleit om op het moment dat het verdrag door alle lidstaten is goedgekeurd, zelfs al anticiperend op de inwerkingtreding, daar waar dat wenselijk is te proberen om in de praktijk al in die richting te bewegen. De vragen die mevrouw Strik opwerpt, zullen van een breder antwoord moeten worden voorzien dan nu naar aanleiding van Europol het geval is. Wij moeten inderdaad niet een ontwikkeling hebben die een dip kent voordat wij op het punt aankomen dat Nederland altijd wenselijk heeft gevonden op het punt van parlementaire controle en rechterlijk toezicht. Dit punt houdt uiteraard ook de staatssecretaris voor Europese Zaken bezig. Het kan dus ook in overleg met hem nog aan de orde komen.

Particuliere gegevens van bedrijven uit de lidstaten mogen alleen aan Europol worden geleverd via de nationale eenheden en mogen alleen worden opgeslagen als er een relatie ligt met de informatie die al in het Europol-informatiesysteem of in een analysebestand aanwezig is. Daarin geldt dus een beperking. Informatie van bedrijven uit landen waarmee overeenkomsten zijn gesloten, mag alleen via het nationale contact lopen. Ook op dit punt geldt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de bestaande structuren. Zoals bekend, vinden wij het wenselijk om een kaderbesluit dataprotectie te krijgen.

Voor Nederland is het een voorwaarde dat de problemen worden opgelost die er zijn ten aanzien van een aantal onderwerpen zoals de immuniteit. Ook dat doen wij vanuit het oogpunt van verzekering van de rechtstatelijke kwaliteit van de opsporing. Wij willen niet dat er een immuniteit is voor opsporingsambtenaren in hun uitoefening van opsporingsbevoegdheden. Wij zijn ook van mening dat het mogelijk moet blijven dat meer Europol-medewerkers die deelnemen aan een joint investigation team, opdrachten aannemen van een teamleider uit een lidstaat. Wij moeten daarvoor nog een goede juridische regeling vinden. Wij hechten ook aan de begrotingsneutraliteit. Dat zijn de twee inhoudelijk belangrijkste punten. De derde past in het Europees financieel beleid zoals dat sinds de tweede helft van de jaren 90 door Nederland wordt uitgedragen. Inhoudelijk zijn de eerste twee punten dus de belangrijkste. Ik zou persoonlijk niet rouwig zijn om extra mogelijkheden te krijgen daar waar de ervaring is dat wij tekortschieten in de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende misdaad. Die discussie zal nu verder worden gevoerd. Uiteraard blijft de Kamer daarvan op de hoogte via de geannoteerde agenda en de verslagen.

De **voorzitter**: Wij zijn vandaag slechts aan één onderdeel van de agenda toegekomen. Ik stel voor dat wij in de commissievergadering van 22 januari kijken naar een mogelijke nieuwe datum om het tweede onderdeel te bespreken. Op de vragen die vandaag niet beantwoord zijn, krijgen wij een schriftelijke reactie.

Minister **Hirsch Ballin**: Op twee punten heb ik een nader schriftelijk antwoord toegezegd. Voor het overige heb ik geprobeerd om zo volledig mogelijk te zijn, maar mochten wij nog iets tegenkomen dat ook schriftelijk moet worden beantwoord, dan zullen wij dat niet nalaten.

De voorzitter van de commissie voor de JBZ-Raad,
Kox

De griffier van de commissie voor de JBZ-Raad,
Van Dooren